

GRUDA

Št. 4.

1926.

Leto III.

Poltnina plačana v gotovini.

Vsebina zvezka IV.

Ada Negri: Zgodba molčeče. — Ivan Albreht: S sanjami prepletana ... — Tone Gaspari: Splavarji. — Gliša Koritnik: Melanholija. — Niko: Tožba po izgubljenem sinu. — Ivan Matičič: Životarci. — Ivan Albreht: Vsakdanje zgodbe. — Drž. ekonom V. Kuret: Pravilna reja kokoši. — Železniški most v Vintgarju. (Slika.) — Železniški most čez Sočo pri Solkanu. (Slika.) — K. Kraepelin-S. Brodar: Po gozdu in polju. — Stanko Učenkovič: Gorjančev Jože. — RAZGLEDI: Organizacija. — Ženstvo. — Prosveta. — Pomenki in nasveti. — ŠALA IN ZABAVA.

Celoletna naročnina „Grude“ je Din 30.—. Za dijake in vojake Din 20.—. V podrobni prodaji stane „Gruda“ Din 3.—. — Novi naročniki dobe lahko še vse doslej izšle številke.

Uredništvo: Škofja ulica št. 8, pritličje. — Uprava: Ljubljana, Kolodvorska ulica št. 7.

Rokopise je pošiljati uredništvu, naročnino, reklamacije, oglase itd samo upravi. Cena oglasov po dogovoru.

Rokopisov, ki jih ni naročilo, uredništvo ne vrača.

Urejuje: Stanko Tomšič.

Odgovorni urednik: Janko Vičič.

TRI
in **ZLATOROG** terpentinovo milo
varujeta Vaše drago perilo!

Št. 4.

Mesečnik za ljudsko prosveto

Leto III.

Ada Negri:

Zgodba molčeče.

Katarina je prišla na svet prav skromno, ne da bi bila povzročila bogvekakšne bolečine svoji materi, majhni, nekoliko grbavi ženi, ki se je bala vsega: neurja, podgan, temnih sob, deklet in moža. Dali so jo v rejo neki kmetici v Dolnji Lombardiji, čakati in močni ženski, ki je vselej, kadar je morala iti na polje, zvezala punčko v zibelki, rekoč ji: „B o d i m i r n a , ž a b i c a“; in mala je bila v resnici nenavadno mirna, ure in ure, sesajoč si prstke z zaprtimi očmi.

S četrtem letom se je bila že naučila, da je treba igrati v kotu, natihem, brez ropota, če se je ata (dostojanstven in vedomen računovodja, nagačen s številkami) vrnil domu iz urada Narodne banke.

V petnajstem letu ji je slaba prebava zamotanih sporedov tehničnih tečajev orumenela kožo, obdala oči s temnim obročem, ogrenila usta in razredčila kri; zato je sklenil oče, da jo obdrži doma v pomoč materi, ki je postajala vedno bolj grbasta in okorna pri opravljanju kuhinjskih poslov. Z eno besedo, profesorji in učitelji so govorili o nji s pomilovanjem, kakor o eni tistih učenk, ki imajo dober red samo v „obnašanju, marljivosti in lepomislu.“

„Brez vsake fantazije je!“ je govoril učitelj za italijanščino.

„Nima nobenih sposobnosti za dedukcijo!“ je godrnjal učitelj eksaktnih ved.

Po pravici rečeno, oče ni bil nezadovoljen s tem uspehom. Njemu je ugajalo gospodovati v hiši, ne da bi se mu kdo upiral, prodajati svojo modrost, ne da bi kdo ugovarjal: bil je meščanski trinog, godrnjač, skop in brez srca. Če bi mu že usoda ne bila naklonila avše za ženo, bi bil sam poskrbel, da si jo ustvari.

Med tema dvema bitjima je zrastle Katarina, tiha in marljiva, ne grda, ne lepa, ne velika, ne majhna, ne debelušna, ne suha. Zaprta duša; ali nihče ni mislil na to, da bi ji odprl vrata. Običajna prikazen; ali dolgi kostanjevi lasje bi se zdeli gosti, če bi bili lepše počesani; in sive oči bi se bile zdele velike, če bi se bila ona upala pogledati ljudem v obraz. Ali oče je ravnal z njo kot z dekle številka dve: številka ena je bila — se razume — žena; postrežnica, ki je prihajala samo pomivat posodo in pometat je imela v njegovih očeh več veljave. Njo je plačal: oni dve sta bili njegova last, za vraga!... in sta nosili njegovo ime.

Svojim prijateljem je dejal večkrat z nasmehom, ki naj bi bil mefistovski:

„V hiši je potrebna pokorščina. Ne smeš torej dajati romanov ženi v roke in ne predolgo šolati svojih hčera... Ženske morajo služiti. Morajo biti odvisne od nas, v slehernem dejanju in do zadnjega beliča. Brez tega ni redu.“

Mršavi in na jetrih bolni možicelj ni privolil, seveda, da se hči poroči, dokler se ni prepričal, da jo da v roke zeta — ne glede na starost in zdravje — ustvarjenega po njegovi podobi: bil je uradnik pri prefekturi, ki je iskal ženo, ker, navsezadnje, bi mu zdrava in marljiva ženica, predvsem dobra kuharica (v tej točki je bil neizprosno) opravljala boljšo službo nego dekla.

Nihče ni izvedel, ali je bila Katarina zaljubljena v svojega zaročenca: govorila je le malo. Pritrdila je gledajoč v tla: sama si je šivala vso opravo in tudi poročno obleko, v kateri je bila še bolj nerodna ko ponavadi. Pozdravila je hladno očeta in mater in se napotila svoji usodi nasproti.

*

Navadna usoda — na videz — navadne ženske.

Dan za dnem, mesec za mesecem, leto za letom. Pospravljanje majhnega stanovanja, nakupovanje na trgu, žehta, likanje, pripravljanje kosila in večerje, vse urejeno po neizprosnih krogih ure: vse razkosano, v razdobjih, po bolestitih ali sladkih mrkih porodov. Mož ji ni povzročal ne veselja, niti je ni naravnost trpinčil. Napredoval je, napihoval se, čez dan v uradu, je razpravljal zvečer s prijatelji pri čaši pive o uradu in politiki: lepega obraza, domišljjav, je imel čudno navado, da je zmajajoč z glavo, dejal napol z zadoščenjem, napol porogljivo:

„Kajpak, žene ne razumejo ničesar!“ Ona je slišala in molčala: vedno je molčala, molčala bi vedno. Sicer pa, kaj jo je to

brigalo?... Opajati se s to frazo, ponavljati jo na vse načine, je bil eden izmed razlogov življenja za njenega moža; in ona... ona se je poročila prav zategadelj; ker je bila uboga, mala žena, navadna žena.

Dan za dnem, mesec za mesecem, leto za letom. — Jakobu, prvorojencu, so že poganjali brki in vstopil je v licej: Gigetta, mršava in pedantna kakor stari oče, se je pripravljala za učiteljšče: oba sta se ponašala z modernimi kretnjami in sigurnostjo mnenj novega pokolenja — in sta gledala na pasivno in molčečo mater z viška svoje prazne prednosti. Ošabnosti družinskega poglavarja je prijala enako senca, ki je živela v nji njegova žena, kakor varljivi videz našopirjene bistrournosti otrok.

So ljudje, ki hodijo sami, po pustinji. — So ljudje, ki plovejo sami, po morju. So življenja žensk, ki so stkana z gladko nitjo, belo na belo. Vendar pa ne veš, ali skriva ta monotona belina, ki je lahko tudi nagrobna, manj tragike v sebi nego druge tkanine vezene z zlatom, biseri in krvjo.

Gube so začele počasi risati njih mrežo po mirnem in neprodinem Katarininem obrazu. Miren in neprodiren je bil njen obraz tudi ko je zapazila, da ji Jakob krade denar iz predala očetove pisalne mize, ki ga je odpiral z vetrihom. Miren in neprodiren je bil tudi tedaj, ko je zapazila, da je njen mož rad ščipal deklo v kuhinji in je vstajal ponoči z izvanredno opreznostjo in plazil bos v beli, vreči podobni srajci do revne kamrice, v kateri je deklica spala.

Pod pretvezo, da hodijo tatovi v hišo, je dala Katarina napraviti za pisalno mizo popolnoma nov angleški ključ — in je molčala: zapodila je služkinjo češ, da je požrešna in pase lenobo — in je molčala. Druge so ji sledile in vse so bile odpuščene, ena za drugo, nekatere zaradi nesposobnosti, druge zaradi objestnosti, zopet druge, ker so kradle denar namenjen za hišne potrebe. So-seščina je dolžila Katarino, da je sitnica; gospodar pa si je na tihem mel roke...

Ena je vendar ostala: brbljavka z ogromnim oprsjem in namazanimi lasmi. Katarina je bila že trudna od tihega boja. Udala se je. Ponoči se je delala kakor da spi in trdno raztegnjena ob robu postelje je poslušala kako se je mož oddaljeval, vračal čez uro, se splazil pod rjuhe liki dolga kača in skoro takoj potem smrčal z nekim čudnim žvižganjem, pretrganim z goltnim hropenjem. Tedaj se je vzpela na vzglavju in razširila oči v temi. Strašne oči, ki jih nihče nikoli ni še videl: oči, ki so požirale

temo in jih je tema sama požirala: motna zrcala duše opojene s trudom, čuječe v samoti, odtrgane od vsega.

Te oči sta vendar videla njena otroka onega dne, ko sta, pozvana brzojavno — Jakob iz nekega mesta v Benečiji, kjer je odprl lekarno, Gigetta iz nekega mesta v Markah, kjer so jo imenovali za učiteljico — našla ženo nepremično poleg postelje očetove, ki je umrl zadet od kapi.

Mnogo boleznih kretenj sta napravila in mnogo sta prejkotala, ker zahtevajo tako pravila pristojnosti; ali Katarina se ni omehčala.

Ko je bil pogreb pri kraju, v mrtvaški sobi, še vedno napolnjeni s sladkostnim duhom po vosku, cvetlicah in trohnobi, sta oba otroka povabila mater, da bi prišla stanovat k njima; ali plaho, kakor da bi se bala, da mati pritrdi. Jakob je namreč že imel pred očmi bogato ženitev, ki bi mu dovolila kupiti lekarno; in Gigetta, o!... Gigetta je bila zelo moderno dekle, ki je oboževala svojo svobodo, večerjala vsak dan v neki združni restavraciji, bila članica društva za žensko volilno pravico in si živahno dopisovala z urednicami revij in predsednicami odborov.

Vdova je razumela takoj in samo odklonila. En mesec po tej nesreči se je s polhištvom potrebnim za tri sobe, naselila v vasi, kamor so jo pred petdesetimi leti dali v rejo in kamor se je bila večkrat vrnila, v svoji mladosti, na počitnice.

Tisti v vasi, ki so bili že v letih, so se je še vedno spominjali; župnik, visok in krepak starček, muhast v obnašanju ali iskren in neutruđen v izkazovanju dobrot, jo je sprejel s sledečimi besedami, okrepčujočimi kakor čaša stare kapljice:

„Dobrodošla!... Ste prišli sem delat?... Mnogo posla bo tu za vas.“

Tako se je pričela prava mladost za Katarino.

Njena hišica — kmečka luknja — je mejila z župniščem in gledala na pokopališče. Živa meja črnega trna, prepletenega s slakom zvončic je ločila kuratov vrt od malega vrtiča vdove, modrega od kapusa, rmenega od kamilc in poškropljenega z vedrimi, živopisanimi lisami dalij in petunij. Vstajala je ob petih in vstopila v cerkev ob tenkem zvonkljanju počenega zvonca oznanjujočega prvo mašo. Dan se je delal in lastovke so se čivkajoč spretavale pod strešno opeko. V prazni cerkvi, s pobeljenimi zidovi, na katerih so se zdele slike križevega pota kot velike rdeče in modre pege, je bilo ob isti uri samo nekaj v črne rute zavitih

ženic, ki so se prišle gotovo priporočiti Bogu, da bi jim pomagal v njih trpljenju. Katarina se je rada vdajala občutku, da je združena z njimi: srebrno žvenkljanje jo je pripravilo vselej v stanje božje milosti.

Po tej jutranji duhovni daritvi, je bil njen dan razdelejen med nebogljeni in siromaki v vasi: v prostem času pa je bil tu vrt, ki ga je morala oskrbovati.

Vsa zanemarjena deca, vsi bolehní starčki v okolici so poznali ženico s pepelnato sivimi lasmi. Spremeniti noč v dan v kakšni sobi umirajočega, je bilo zanjo slajše opravilo od molitve. Neko strašno poletje je divjala med kmeti epidemija tifusa z neizprosno srpa, ki žanje žitno polje. Epidemija škrlatice je opustošila neko strašno zimo hiše, ki se je v njih razlegel prej smeh dece. Katarina se je zdela tedaj, da je senca zdravniku in župniku, pripravljena slediti jima k najoddaljenejšim pristavam, ne meneč se za vročino, mraz, trud in nevarnost okuženja. Nikoli ni govorila o sebi, ne o preteklosti, ne o svojih otrocih. Jajca, mleko in zelenjava so ji zadostovali za hrano: njena pičla pokojnina vdove državnega uradnika je prehajala večji del v roke siromakov. K nji so hodili vpraševat za svet. Gledala je čestokrat kako je padal dež, kako so se trgali oblaki, kako je vstajalo in zahajalo solnce in se razcvetela in ocvetela roža z onim svežim presenečenjem človeka, ki občuduje take lepote prvokrat.

Neznatna ženska, ki je po nesreči postala svetohlinka — je mislila o nji Gigetta, ki je postala medtem važna osebnost in je govorila na kongresih in bila sotrudnica pedagoških revij.

Bolje tako — je sklenil Jakob, vežoč si svojo najlepšo kravato, da napravi obisk pri svoji zaročenki.

To pa mora nekaj pomeniti — je mrmral sam pri sebi stari župnik stiskajoč ostre ustnice in kresajoč dobrohotno hudomušnost izpod svojih naočnikov. Potem je, vzravnan ob živi meji, ki jo je presegal za celo glavo, poklical s svojim globokim basom:

„Gospa Katarina?... Gospa Katarina?“ Vrata so se mu takoj odprla in nato so se pričele dolge in mirne razprave o zelenjavi na vrtu, o gladijolah, ki jih je bilo treba presaditi, o vrtnici, ki je hirala, o prsti, ki jo je bilo treba pognojiti. In obrezovala sta, ostrgavala, okopavala ob pokojnih zatoni, ki so se polagoma razlivali preko neba in ravnin, noseč s seboj skrivnostno besedo božjo.

Bilo je nekega takšnega večera, polnega mladosti in nadčloveškega odpuščanja, ko je žena, vsa otrpla, zašepetala duhovniku:

„Prečastiti, rada bi se izpovedala. Ali ne v spovednici. Tu.“
Nenadoma se ji je obraz pomodril, kakor pri umirajočih. Stari velikan se je še bolj vzravnal, čelo se mu je razsvetlilo in zdelo se je, da postaja še večji v dostojanstvu svoje svete službe.

„Pripravljen sem“ — je odvrnil. In stopil je pred ženo v kuhinjo, napolnjeno z rožastim polumrakom in sedel na klop kraj ugašenega ognjišča. Klečeč na kamniti stopnici in naslonjena z eno roko ob kozico, je pričela: „Svojega moža sem pustila umreti brez pomoči. Torej sem ga umorila. Ali rada bi povedala od početka... Moj Bog, kakšna muka!... Moj mož... Kako bi to rekla?... se me je posluževal, ali ni me ljubil. Bil je moj gospodar. Jaz sem bila njegov pes. Nič drugega, nič drugega... Tudi mojo mater je bila doletela skoro enaka usoda: videla sem jo, kako je od leta do leta razpadala in se razkrajala pod železno roko mojega očeta. V svojem srcu ga pravzaprav nisem mogla nikoli klicati očeta. Tepel me je: zahteval je od mene samo molk, poslušnost, podložnost. Sovražila sem ga. Mnogo otrok sovraži tako očeta v najtesnejšem kotu svojega srca. Ali je to težak greh?“

„Je. Ali nadaljujte, sirota.“

„Moj mož ni bil trinog v pravem pomenu te besede. So ljudje, ki se puste oboževati, ko trpinčijo s strastno nasilnostjo bitje, ki ga imajo v oblasti. Ali on se je zadovoljil s tem, da me je mirno preziral, puščajoč otroka, da sta rastla srečna in svobodna. Otroka sta me pomilovala, gotovo. Morda sta me tudi onadva prezirala. Preveč sem se bila naučila molčati, živeti potlačena in tiha, že od svoje mladosti sem. Nisem se branila, nisem skušala pridobiti ju zase, zaprla sem se sama vase. Nihče ni prodril v moje notranje življenje. Nihče, odkar sem prišla na svet (morda moja mati, ki pa ni mogla ničesar storiti zame) ni nikoli pomislil na to, da imam dušo. Tako živi človek sam, zapuščen, sredi svoje družine, v stiku z drugimi, z bitji svoje krvi. In navsezadnje se mu pristudi družina, otroci, pristudi do smrti. Ali ni to strašno?... Ni to hujše od zločina?..."

„Je. Ali nadaljujte, sirota.“

„Morda je moja krivda, moja krivda. Ali kaj sem mogla storiti?... Torej... Sedaj poslušajte. Nisem mogla več spati. Poslednjo noč sem slišala moža, ko je stopil zopet v spalnico služkinje. Stvar je trajala že dolgo, vedela sem to; ali moja usta so bila kakor zapečateni. Kako je vse to nagnusno!... Ali to poslednjo noč, jedva se je bil splazil zopet v posteljo, ga je streslo, pridušeno je zastokal in zahropel. Bila je frotja ura. Odvila sem ključek električne sve-

tiljke. Z rokami se je držal za vrat in je ležal tako in se ni ganil, oči so mu izstopile iz očnic, davilo ga je in dušilo in ni ga bilo več spoznati. Videl me je, gledal me je. Pričakoval je moje pomoči. Jaz pa se nisem genila: sklonjena nad njim, nepremična, kakor iz kamna, sem oprezovala ta obraz, to telo, prokletstvo nenadne bolezn, ki ga je priklepala v onemoglost bednega mesa. Hropel je in nisem mu pomagala, blazna od mrznje in škodoželjnosti, kakor da bi mu bila jaz sama zadala smrtni udarec. Ne vem kakšna moč me je zadrževala. Ko sem klicala, je bil že v zadnjih zdihljajih. Če bi mu bila pomagala o pravem času, bi bil morda ostal pri življenju, ozdravel. Morilka sem."

Teško je soplela. Bil je hipen molk, ki ga je pretrgalo samo ono sopenje. V četverokotu ametistnega neba obrobljenega z okvirjem odprtega okna, je živa in prisluškujoča šepetala zvezda: „Vem, vem.“ Rekla je to, česar duhovnik ni mogel reči. „Vidite“ — je nadaljevala vdova, bolj z ustmi nego z glasom. „Pokorim se kakor morem. Ali tako sladko je streči bolnikom, pomagati umirajočim, učiti deco!... Presladko. Kako mi to ugaja. Morda sem bila rojena za postrežnico ali usmiljenko. Hraniti se z bolestjo bližnjega, da ga tolažimo, je veselje, je sreča. Kazen moram prestati. Naložite mi strožji red, tršo pokoro. Vem, da sem zagrešila zločin."

Čakala je s sklonjeno glavo. Stari duhovnik, zatopljen sam vase, je premišljeval in molil. Ni bil presenečen. Preveč groznilh stvari je slišal v petdesetih letih svojega svečeništva v temi tragičnih izpovedi. Nobene skrivnosti ni bilo za njega v krogih rodbin, za kulisami hiš in duš. Vedel je, da je sleherno srce na svetu samo in da ne moremo najti nikjer pomoči, če ne pri Bogu. Vedel je tudi, da se pomoč božja čestokrat razodeva na način, ki ga mi ne moremo presoditi. Položil je roko na sivo glavo ženice, ki je klečala upognjena na stopnici ob ognjišču: gledal je prijazno zvezdo, trepetajočo v okvirju okna in je dejal:

„Ego te absolvo.“

Ivan Albreht:

S sanjami prepletena . . .

S sanjami prepletena
vrača se k meni mladost —
in vsaka vrnitev njena
prinaša mi novo bridkost.

S sanjami prepletena
vem da nekoč bo prišla —
in zadnja vrnitev njena
reši me vsega gorja . . .

Tone Gaspari.

Splavarji.

(Dalje.)

5.

Kot siv ptič v gnezdu se je kazal iz zelenja gradič grofa Seitzza na pobočju. Vozna pot se je iz trga zvila šestkrat do strmine, nato se je polagoma vzpela preko pobočja in sadnih vrtov do portala, nad katerim je slonel baročni balkon. Pot so čuvale v špalirju vitke jagnedi. Šele prav pred poslopjem je senčilo okna nekaj košatih, temnozelenih smrek. Pod njimi, ki so bile zrastle skoraj v krogu, je stala lična lopa, kjer je vodil poleti grof svoje dopisovanje tja na Dunaj; bil je nekoč tam v visoki službi. Vsa šuma nad gradičem daleč v goro je bila njegova. Dve leti je že ni videl. Letos so mu sporočili, da delijo občino, in hčerka mu je bila obolela na pljučih; zato je prišel v ta gorski zrak. Vsak dan je bil zunaj; ali v parku, ki je bil urejen za gradičem, ali góri v svoji šumi, ali spodaj v trgu na postaji, ali na lovu. Mnogokrat je zapregel, da se je peljala z njim hčerka.

Tisto popoldne, ko je znašala Marica čez dvorišče za gradič slike in lažjo opravo iz salona, da se vse presolnči, je odšel grof skozi park v gozd. Toda že koncem parka ob ograji je zadel na vračajočega se geometra, ki je, domenjen z Marico, ubral daljšo pot na Podvrh. Grof in geometer sta se hkratu odkrila.

„Oprostite!“ je načel v slabi slovenščini, a zelo vljudno grof. „Gospod geometer, kajne?“

„Da!“

„Na videz vas že poznam; jaz sem grof Seitz. Prosim, pojdite z menoj tu skozi park; prihranite skoraj četrť ure!“

„Prav rad!“ se je zahvalil in poklonil geometer.

Po peščeni stezi sta se lahko spuščala po parku. Visoke smreke so stale zravnano v gostem, lepem redu na desni in levi. Govorila sta navadne stvari, in grof je zvedel, da je tudi geometer nemškega pokolenja. Njegov ded se je priselil med Slovence; zato govore še zdaj v družini nemški.

Nenadoma je gozd prenehal. Dalje do gradiča se je pisal nasad, poln gred, sadnega drevja in cvetočega grmičevja. Tišina, ki je polnila park med smrečjem, je zablodila nepričakovano v zmedeno lepoto. Toliko solnca in toliko življenja in toliko lepote, da je geometra pobožalo v očeh in srcu. Srečen človek, ta grof! ga je ugodje prevzelo.

„Izvolite kozarec ljutomerčana?“ je grof povabil pred gradicem.

„Prosim, a le kozarec! Ne pijem mnogo!“

Geometer je sam volil rajši v lopo nego v grad. Grof je pri portalu zaklical po nemško nekaj besed ter se vrnil. Preden je prinesla hišna buteljko in kose pogače, sta nadaljevala prejšnji pomenek. Nato sta vzela vsak košček pogače. Grof je nalil. Tedaj je geometer opazil, da je grofov obraz trajno izmučen; spoznal je v njem tiho boleost. Pokusila sta, pohvalila kapljico, nato kratko umolknila. V zadregi sta se razgledala mimo jagnedi in preko senožeti po rodovitni ravnini, ki se je pisala pod njima kot igrača. Grof je razmišljal o gozdu, a ni mogel in ni hotel takoj do pravega razgovora. Kar tako je pojasnil po nemško: „Sámo bogastvo pod nama in za nama.“

Geometer je isto razmišljal. „In mnogo dela, mnogo znoja.“

„Ti ljudje ne vedo, kaj je ta košček zemlje v tem zatišju. Od prsti do neba sámo zdravje; okoli tega premoženje.“

„Premalo pravih gospodarjev je! Škoda za ljudi, ki so v ostalem poštenjaki.“ Geometer je nezavedno skočil v grofovo nameró. Le-ta mu je vzel gorke iz ust.

„Poštenjaki? Ne poznate jih še! Malo jih je, ki niso okuženi po Levičniku; saj poznate njegovo žago in posestvo. Odkar pa on slabi, priganja in podpihuje neki Pritisk, češ: vse najlepše parcele bogatašem. Nekaterim raste v glavi nekako sovraštvo ali nekaj podobnega. Pravil mi je to hlapec, ki se ustavlja včasih v podvrški krčmi.“

Grof je zardel v obraz, tako se je razburil. Geometer je potrdil, a mirno: „Tisti Pritisk je že silil nekaj vame zaradi gozda —“

„Kajne, kajne!“ se je zanimal grof.

„Dopovedal sem mu, da se komisija ne more nikdar zmotiti. — Saj me razumete?“

„S hrbotom mu odgovorite prihodnjič!“

Geometer je obrnil. „Res pa je, gospod grof, da sta dobila vi in graščak Kovač iz doline zgolj plemenito šumo. Ni pedi poseke vmes!“

„Ne rečem, khm! — Le čemu toliko besed in namigavanj. Menim, da bi bilo dobro naučiti tega Pritiska držati jezik v jarmu.“

Grof je prilil. Geometer je ugovarjal, ko sta izpila par požirkov. „Takega ne spreobrne nihče.“

Grof se je začudil. „Tale ga gotovo!“ in položil je stisnjeno pest pred geometra. „Poseči je treba vmes. Prej so me vsi spoštljivo pozdravljali, zdaj le tisti, ki so okrog mene.“

„Ne vem!“ je geometer dvignil obrvi in ramena. „Treba je drugače! Pritiska, glavo, osamimo! Ostale poskušajmo odvrniti od njega; osamljen ne bo več javno rogovilil.“

Grof je razmišljal te besede. Ugajale so mu. Tudi gost se mu je prikupil.

Po pesku so zašumeli koraki; odhajala je Marica domov. Geometer se je okrenil. V vratih je tedaj zablestelo. Videl je prebelo obleko in lep, zelo lep obraz. Ves sijaj je spet v trenutku utonil v vežni temi.

„Moja hči,“ je pojasnil grof, in ne da bi se motil, je pohvalil geometra. „Takó, takó, da! Imate popolnoma prave nazore! — Toda kako ljudi prepričati, da je strup zanje vse, kar jim oni naliva?“

„Vsi niso trme!“ Geometer je kakor nerad odgovoril. Zrl je po pročelju gradiča, ali se ne zablesti v kakem oknu tista solčna obleka.

„Jaz, na primer,“ je grof plel dalje govorico, „nočem niti mednje. So zadnje dni preveč gozdarski.“

„Zgoraj pod Skalovnikom sekajo nekateri. Bom jaz poskusil. Videl bom! Nekaj uspeha moram imeti!“

„Sem res radoveden!“ Grof je smeje zmajal z glavo. „Mogoče! — In če tudi ničesar ne dosežete, mi, prosim, poročajte. Moj gradič vam je odslej odprt ob vsaki uri.“

Tedaj sta prvič trčila. Izpila sta oba. Geometru je bilo tako čuvstveno ob tisti lahki vinjeni omotici, da bi ostal kar do večera v lopi.“ Vendar se je dvignil. Grof je razumel. Govorila sta še nekaj o cenah lesa; nato je grof spremil gosta par korakov ter se prav prijazno poslovil.

Geometer je hitel navzdol, zakaj spodaj ob prvih jagnedih ga je čakala Marica. Solnce se je že nižalo čisto in veliko nad temni gozd.

(Dalje prihodnjič.)

Gliša Koritnik:

Melanholija.

Zalosti tihe so zvedele zame,
rože-žalujke cvetoče iz jame.
Plahi spomini iz mrzle tujine
prišli so v hišo in jočejo vame.
Prazna meglà, ki se v solncu razbline,
pene šumeče, ki splahnejo same: —
sanje o sreči, ki sine in mine,
groza ljubezni, ki vse nas prevzame —
Upov mladostnih vabeče jasnine,
čutov peterih drhteče omame,
misli hotečih sokolske višine,
burja jesenska, ki krila jim sname —
Cvetke spoznanja, ki strah jih prešine,
ko prebudé se objokane, same —
Večnosti tajne strašeče praznine —
jezdenci smrti so zvedeli zame.

Niko:

Tožba po izgubljenem sinu.

(29. XII. 1917.)

Kakor hoja hodil ravno,
trl s petó je trdi tlak,
ko se je poročil — davno —
kmet mogotec Oštirjak.

Danes pa se sloko grbi,
v tla pogled je top uprl,
sličén jedva votli vrbi,
ki jo gloje gladen črv.

Bodra mu družica brhka
bila bolj od skočnih srn,
danes pa sirota krhka
bolj ko sreče sren srebrn.

„Da se nama vrne sinko
— nikdar nisem bil ubog —
suhega srebrá osminko
dal bi tebi v slavo, Bog.

Da bi živel sin brez trudov,
dece nisva marala,
ko sva bila krepkih udov —
zdaj sva se postarala ...“

„V Žmigród je še zdrav pribegnil,
potlej kot da v kačji grad
bi zablodil, kot da regnil
svet pod njim je tistikrat ...“

Sveta Mati, sinko zlati!
Da še takega dobim,
kakor šibka, malo gibka,
rada romala bi v Rim.“

Ivan Matičič:

Životarci.

(Dalje.)

Nikomur pod milim Bogom ni storil nikdar žalega, dobrot pa tudi ni ponujal, ker je komaj sebe preživiljal. Zapustil se ni nikoli; stradal je, da si je kupil nove čizme, hlače ali vsaj srajco. In tedaj se je postavil. Najbolj ponosen je bil na rdečepisano srajco; kupil si jo je za Božič in šel je golorok trikrat skozi vas v najhujšem snežnem metezu, ker drugače ni prišla do veljave. Ko so se mu smejali, je samozavestno zažugal proti nebu, rekoč: „Le naj brca sušec, saj sem preskrbljen z živežem!“ Doma na polici je imel kilo koruzne. Ask ni znal čitati ne pisati, poznal ni niti mesecev, le zimskemu času je rekel, sušec. Pa sušca ni hotelo biti konec. Kadarkoli je nesel štacunarju zvitek obročev, je pokazal sušču figo, češ, da je z živežem preskrbljen. Ali moka mu je znova in znova pošla, slabotna lesenjača mu je pokala pod težo snega, zima pa le še ni bila v kraju.

„Uračunil si se, Janez,“ se je pošalil kdo, „sušec otepava letos z vsemi štirimi.“

„Naj le brca, ne bo me ukanil, prej bom jaz njega!“

Ask ni obupal. Komaj se je odmikal sneg, je že hitel v gozd in si nasekal novih palic za obroče.

In nove zvitke obročev je nesel trgovcu. Na robu Mrzlega dola so se usuli nadenj otroci s kepami, pa Ask je položil zvitke na stezo, in jo ucvrl za razposajenci. Ko je enega ujel, ga je vlekel k materi ter ji potožil:

„Mica, daj svojim otrokom strahu, navadi jih dostojnega vedenja, da bodo čampovci vedeli, kako se treba vesti napram dostojnim ljudem!“

Zapela je šiba in Ask je odšel, toda zvitka ni bilo več. Poredneži so mu jih zatrkjali v dolino.

„Frdamanski čampovci!“ je bantil Ask, ko je gazil v dolino. „Razčesnem vam cempete, ko mi pridete v pest!“

Ko se je bližala Velika noč, je mislil Ask na nove čizme. Za praznike si jih je kupil in šel ponosno skozi vas. Ljudje so mu voščili praznike, nagovarjali ga to in ono, njegovih novih čizmov se pa nihče ni spomnil.

„Tako šteman danes, Janez? Vesele praznike!“

„Ej, čemu bi bil šteman! Tudi vam vesele praznike! Ne vem, če bo vreme ali ne.“

„Menda vendar bo, saj ga ni oblačka na nebu.“

„Saj res ne. Hm, nerodno je, če človeka kar takole zmoči, posebno obutev trpi.“

„Pojdeš k maši, Janez?“

„Ne vem, bi šel ali ne.“

„Danes vendar pojdeš, ko je velika nedelja.“

„Če ne bi imel drugih skrbi.“

„Kakšnih?“

„Eh, nikoli se jih ne zmanjka, vedno je treba tega ali onega. Pa pot je slaba, obutev se uniči.“

„Ne bodi, ne bodi, Janez! Na obutev se izgovarjaš, saj nimaš tako slabe.“

„Tisto ne.“

„Imaš gotovo potempljane?“

„Hm, slabo bi bilo, če bi ne imel boljših.“

„Si si pripravil kaj piruhov?“

„Sem preskrbljen za praznike. Imam špeha, kruba in nekaj jajec.“

„Tako, tako, le na Zálóke pojdi, danes se spodobi.“

„Hm, težko hodim.“

„Kako to?“

„Ej, nove čizme sem si kupil, pa me tišče!“

„Nove čizme? Saj res! Glej ga, glej, Janeza! Čizme na škrc, pa šlingano srajco, kdo bi si bil mislil. Glej, glej, Polona, kako se Janez postavi!“

„O, Janez! Vesele praznike!“

„Tudi tebi jih želim, Polona!“

„Pa nove čizme imaš, kako so lepi!“

„So že, za praznike se spodobi. Ti imaš pa novo ruto, Polona; taka s franžami se mi dopade.“

„Vidiš ga, Janeza, kako to hitro opazi. Greš k fari, Janez?“

„Kdo se bo menil samo o fari! Bo jutri kaj plesa, Polona?“

„Mogoče. Če prideš, bo že.“

„Zakaj ne. Za praznike se spodobi. Orgelce sem popravil.“

„Že nisem plesala, kar smo frmantin slačili.“

„Kako da ne, Polona? Mar nisi na tepežni dan in na Šentjanžev dan?“

„Na tepežni dan ni bilo zame, na Šentjanžev dan je pa razsajal Jerčak. Spotikal se je nad vsemi hlapci in deklami.“

„Ga ni znal nihče nakrišpati?“

„Zazdi se kot da je bog ve kaj, pa še hlapec ni.“

„Za Tentamono se lovi, ne?“

„Mara za tega čokina.“

„Polonca, hm, kako pa ti, hm, bi marala zame?“

„Ne kvasaj ne, Janez!“

„Ej, zakaj bi kvasal. Če bi me vzela, te vprašam?“

„Kam pa boš z mano, sirotež, ko še sam moliš cempete iz bajte!“

„Ej, se že kako stisneva. Pa ostrešjo dvignem.“

„Pojdi, pojdi, Polona! Že v drugo zvoni.“

„Tak srečno, Janez.“

„Oglasi se kaj po pirhe, Polonca.“

„Pa bi jih prinesel, Janez.“

„Bi jih, pa se človek ne spomni.“ Popoldne kaj pripravim, če prideš. Se že dobi kakšen zmazek.“

„Ni treba, Janez, me ne bo.“

Ask se je žalosten okrenil in zamrmral sam zase: „Frdamensko babše, še to me ne mara!“ —

Ask si je večkrat v letu zaželel mesa — in ravno zato so ga preganjali po zaporih. Včasih mu je zadišalo pečenje v krčmi, včasih iz kake veže, ki je Aska omamilo, da se ni mogel premagati. V takih trenutkih je šel in segel po zanko, ki je imel skrito pod podom ter jo čislal kakor zaklad. Ask je lovil po gozdu divjačino, grajski lovci so pa lovili njega... Ali slast po mesu je bila močnejša od lovske palice. Ko je ugledal srno ali srnjaka, tedaj je požrl slino, zgrabila ga je strast po pečenki tako močno, da ni pomislil prav nič na kazen, ki ga čaka, če ga zalotijo. Presedel je v zaporu mesece in leta, ali dejanja se ni najmanjše kesal, le obžaloval je, kadar so mu ugrabili pečenko izpred nosa... Poznal je vse skrite steze divjačine ter ji bil prej na sledu nego lovci. Po mačje se je prihulil na skrito jaso, nastavljal zanko in se odstranil. Kadar ga je pečenka posebno mikala, tedaj je kar v gozdu čakal na plen, stradal tudi po več dni, ker praznih rok se ni maral vrniti. Ob času nestrpnega čakanja ni maral na žgance niti misliti. Kajti vsak pošten človek si ob gotovem času privošči meso, si je mislil, zato naj si ga tudi on. Drugi ljudje si postrežejo z govedino ob nedeljah in zapovedanih praznikih, on naj si postreže s pečenko kadarkoli sreča nanese, naj bo to v petek ali svetek — bilo mu je vseeno. Ask je dobro vedel, da grajskim preostaja dobrot in da nikakor ne pogrešajo divjačine, ki ostane v Askovi zadregi. V vasi ni ukradel niti najmanjše stvari; ne jajca, ne kure se ni dotaknil, niti v mislih ne. Kolikokrat je prišel v zadimljeno kuhinjo, kjer je viselo prašičevine, ki ga je bila po glavi, ali Asku je bilo kakor da se suše obroči in se ni nikdar spozabil. Ask je jemal le tam, kjer je bilo preveč. Ako bi grofje divjačino sami snedli, bi jim Ask prav rad to veselje privoščil, ker so pa streljali živali le za kratek čas, jih metali psom in ponujali tuji gospodi, tega pa Ask ni mogel dovoliti.

(Dalje prihodnjič.)

Ivan Albreht:

Vsakdanje zgodbe.

(Dalje.)

Ko je skrinja končala svojo povest, je

Osla

povedala, kar je vedela.

Tako-le je govorila:

— Moja zgodba je res vsakdanja. Da sem romala po skladiščih in trgovinah, tega ne bom pripovedovala in tudi ne opisovala svojega tedanjega življenja, ker mi je minevalo v vsakdanji enoličnosti in brez posebnih zanimivosti. Ko pa me je dobil v roke zastaven fant, Gorenjčev Andrej, se je začelo veselo življenje. Predno je zora pozlatila nebo, je že odšel Andrej na senožet. Ko je vihtel koso, je zdajpazdaj zaukal in kratko zapel. Med prvimi je bil vedno, zato so ga tudi vedro pogledovale grabljice, kadar so prišle za kosci. Med njimi je bila Nejcetova Nežica živ nagelj, toliko mladega zdravja je valovalo v njej.

Opoldne, ko je nastopil odmor in so grabljice pripravile kosilo, je bila Nežica vsa v zadregi. Ko je polagala na jerbas, ki je nadomestoval mizo, poleg skled in žlic še cigare, cigarete in dišeče cvetne šopke, je vedno v strahu želela, da bi si izbral Andrej tisto mesto, kamor je položila najlepši šopek. Z besedo mu tega ni mogla reči, z očmi si mu ni upala razodeti, pa vendar je Andrej vedel, kaj velja njemu. Veselo si je zataknil šopek za klobuk in s pogledi poljubljal brhko dekle.

Grabljice so medtem razmešavale redovnice in veselo čeb-ljale. V rožastih rutah, belih predpasnikih in belih rokavcih, okrašenih s čipkami, so bile kakor bajna bitja, poslana za okras tej zeleni trati. Včasih so zapele, včasih jih je mamil zvonki smeh, nikoli pa niso pozabile koscev, ki so pod košatim hrastom polegli po obedu k počitku. No, vsi niso bili trudni. Starejši že, tega ne rečem. Nažgali so si cigare, legli vznak in modrovali. Govorili so o vojnah, boleznih in drugih šibah, ki rade obiskujejo človeški rod. Mlajši so nekaj časa poslušali, toda kmalu jim je bilo dovolj modrosti teh zrelih let. Drug za drugim se je izmuznil in hušnil k temu ali onemu dekletu, ki je prestrašeno zavrnilo in se branilo trde moške roke. Ali te roke so držale kakor klešče. Bolj se je dekcle vilo, bolj je bila roka trdna. Naenkrat je morala grabljica ločena od svojih družic spoznati, da je brez moči in razposajenemu

na voljo. Ko sta bila sama v dveh, to spoznanje ni bilo zlo. Oči so se veselo zasmejale in fant je zaukal.

Gorenjčev Andrej je ves čas sledil s pogledi Nežici, ki je kakor prepelica čebljala med družicami. Naenkrat se je odločil, si poravnal klobuk in skokoma planil k dekletu, ki ni zavrnilo, ampak se samo zdrznilo kakor plaha golobička...

Fant jo je molče odpeljal na višino, kjer jo je objel.

„Nežica!“

Dekle je molče naslonilo svojo razgreto glavico na njegove orjaške prsi. Fant jo je tesneje privil k sebi:

„Nežica moja...“

Dekle je odgovorilo z rahlim vzdihom, tako lahnim, kakor dihljaj vetra, ki poljublja snivajoče cvetke tople poletne večere... Potem sta legla na zemljo... Joj, ali poznate to veselo, razposajeno igro zdravja, ki je bila nekdanj tako razširjena po naših krajih kakor je še danes naša pesem?! Danes umira, ker umira vsa tista preprosta odkritost, ki ne more živeti med svetohlinsko navlako naših dni... Ej, pa raje pustimo modrovanje! Povem naj samo, kakšna je bila ta igra, ki so jo imenovali „valjanje“. Fant je objel dekle, dekle se je privilo k fantu in živi klopčič se je jel motati po brežini. Vedno urneje, vedno urneje je šlo navzdol, da je kar kipelo po žilah. V dolini sta se potem odmotala, sedla in se spogledala...

„Nežica, ali si moja...“

„Andrej,“ je zdaj dahnilo dekle. Seglo mu je v roko, v njegovo močno roko in mu s tem povedalo vse, kar je želel.

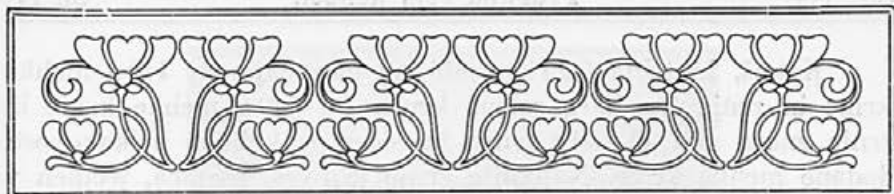
„Joj, pa oslo sem razbil,“ je po prvi omotici opazil fant in me položil pred Nežico.

„Nič ne de, saj si moj,“ je dejalo dekle. Fant je zaukal in tudi jaz sem bila vesela, dasi sem morala s svojo propastjo plačati radost dveh mladih življenj.

Andrej in Nežica sta bila kmalu mož in žena, jaz pa sem ostala, dasi nerabna, v velikih časteh pri hiši. Ko pa je slednjič čez mnogo let pokosila smrtna kosa srečni par, se mladi niso več zmenli zame. Pozabili so, s kakšno ljubeznijo in s kako toplimi spomini so me ogledovali stari, pa so me zavrgli sem, kjer sem še danes. Vesela pa sem le, da sem enkrat vsaj v svojem življenju smela gledati solnčno srečo, ki je ni tisti hip senčil niti najmanjši oblaček.

(Dalje prih.)

Drž. ekonom V. Kuret:

Pravilna reja kokoši.

(Konec.)

Kar se tiče krme odraslih kokoši, je najboljša krma zelena, zrnje in mrčes, ki ga dobi na paši. Kokoši, ki jih določimo za pleme, ne smemo krmiti z krmo, ki le debeli, ampak bolj z močno krmo, ker imajo predebele kokoši navadno slabo oplojena jajca. Zavoljo tega se jim mora pokladati vsaki dan še vsaj 35—40 g ovsa ali ječmena, pšenice. Kokoši, ki razen druge hrane, ne dobijo vsaj 20 g zrnja na dan, ne nesejo jajc. Srednje jajce, 60 g teže, vsebuje 8—9 g beljakovin, 6—7 g tolšče, 3—4 g apna. Sto gramov pšenice vsebuje komaj 11 g beljakovin, ista količina ovsa 10 g, a 1 kg sušenih kopriv 15—18 g, suhe detelje 14 g, sveže detelje 4 g beljakovin; ravnotako ima 100 g krompirja komaj 2 g, a koruza 8 g beljakovin. Iz tega je razvidno, da bi morala kokoš mnogo hrane dobiti na paši, tako n. pr. pogoltniti vsaj 4 kg sveže detelje, da bi mogla imeti dovolj beljakovin za eno jajce. A kje so še druge snovi, kakor n. pr. tolšča in apno! Ker ne dobi od vsega tega na paši, ji moramo dodati še zrnja. Namesto zrnja se lahko uporablja kostna ali ribja moka. Kostno moko lahko pridelujemo doma, ako zmeljemo manjše, sveže kosti s posebnim ročnim mlinom. Da se žival navadi na to krmo, naj se ji dajejo v početku le male porcije, n. pr. prvi dan 1 g, drugi dan 2 g ter tako stopnjevale do 10 g pri ribji in do 15—20 g pri kostni moki. Ribja moka vsebuje do 27% beljakovin in 5% tolšče, kostna moka do 22% beljakovin in 10% tolšče, kostna moka vsebuje razen tega precej apna in nekaj fosforja. Posebno je dobra kostna moka za mlada piščeta, katerim se daje od šestega dneva dalje. V tem slučaju jo moramo presipati skozi gosto sito. Zelo dobra in močna krma je sveža in suha detelja, lucerna, zelene ali suhe koprive, ker vsebujejo v zelenem stanju povprečno 4% beljakovin, 8.8% tolšče, v suhem stanju 1% beljakovin in 3.5% tolšče. Razen tega so otrobi zelo dobra krma, potem kri, pomešana z otrobi. Pri večji dajatvi teh krmil lahko znižamo porcijo zrnja.

Kokoš, ki tehta 2,25 kg, rabi na dan najmanj 140 g mehke krme in zrnja ter 130 g zelene krme. Od 140 g mehke krme in zrnja mora biti 40—50 g zrnja in sicer po količini in kakovosti dodane mehke krme. Najboljše zrnje je oves, pšenica, ječmen v času ko kokoši nesejo jajca, drugače tudi turšica in slad (ječmeneve kali iz pivovarn).

Krma, ki jo dajemo kokošim, naj bode zdrobljena, zrnata, malo ovlažena in ne preveč enostranska. Kokoš rabi na dan, ko nese jajca, 15 g beljakovin, 4 g tolšče in 50 g škroba. Če bi dajali kokošim preveč škrobasto krmo t. j. krompirja, turšice, bi se preveč odebelila in bi nesla malo jajc in slabo oplojena jajca. Zavaljo tega se mora dajati zrnje ali kostno moko, da dobijo kokoši dovolj beljakovin za hrano in jajca. Krmi se doda tudi zdrobljene lupine jajc, da se pospešuje razvitje lupine jajca v telesu kokoši. Krma mora biti vedno zdrava in ne pokvarjena.

Ne samo ob času, ko kokoši nesejo jajca, ampak tudi tedaj, ko nesejo malo in ko ne nesejo jajc, jim moramo dajati zrnja, čeravno ne v toliki meri. Kadar ne nesejo jajc, je navadno čas menjanja perja in ravno v tem času rabijo več hrane radi toplote in rasti novega perja. Navadno se jim daje v tem času razen paše še vsak dan v jutro 50 g zdrobljenega, kuhanega krompirja, 15 g zdrobljene turšice, ali semena solnčnice, zvečer 30 g zdrobljene turščice in 5 g ribje ali 10 g kostne moke, oziroma ovs. Ravno tako jih moramo krmiti po zimi in sicer se jim da razen paše na dan še 40 g kuhanega krompirja, 10 g detelje, 10 g otrobov, kostne moke ali ovs in sicer v jutro, zvečer pa 20 g turšice in 15 g ovs. Ako pozimi ni paše, tedaj moramo skrbeti, da dobijo zelene krme, bodisi trave, zelenih kopriv, odpadkov kuhinje (listje solate, repe, pese, zelja in drugo). Posebno 3 do 4 tedne pred valenjem, moramo dajati kokošim vsak dan vsaj 40 g zrnja, to je ovs, ječmena ali pšenice, turšice ne. Ravno tako moramo tudi petelina krmiti in sicer mu moramo dajati že tri ali štiri tedne predno začnejo kokoši valiti, 30 g ovs na dan in to ves čas dokler traja valenje v spomladi. Z boljšo in močnejšo hrano bode petelin boljše oplodil jajca.

Da se z boljšim krmljenjem da več zaslužiti, je razvidno iz tega, da kokoši, ki ne dobivajo do 20 g zrnate krme, nesejo malo ali sploh nič. Z dajatvijo obilnejše krme v zrnju nesejo redno. Krma stane, ako dajemo na dan 50 g zrnja le 2,5 do 3 para (10 do 12 vinarjev), a za eno jajce dobimo povprečno 1 Din (4 krone).

Železniški most v Vintgarju pri Dobravi na Gorenjskem.

*Železniški most čez Sočo pri Solkanu na Goriškem.
(Največji kamnit obok na svetu, ki so ga porušili Italijani)*

Kokoši, bodisi letošnje piške (jarice), katere smo določili za meso, ali pa kokoši, ki ne nesejo več dobro in katere mislimo prodati, jih moramo, ako hočemo več zaslužiti, pitati predno jih prodamo. Torej drugače krmiti kakor kokoši za pleme (t. j. za valjenje in nesenje jajc). Male piške začnemo pitati, ko so stare 5 ali 6 mesecev, stare kokoši pa pred ali po menjanju perja. Pitanje traja 4 do 6 tednov. Pitamo jih vsak dan trikrat in jim moramo dajati bolj škrobasto krmo t. j. krompirja, turšice ali slad. Turšico ali slad moramo opariti in pustiti toliko časa v vodi, da se napne. Kokoši, katere pitamo, morajo dobiti skoraj dvakrat toliko krme kakor druge kokoši in sicer 300 g mehke krme in zrnja in 250 g zelene krme. Turšice 70 do 100 g. Razen tega morajo imeti vedno svežo vodo, in se ne smejo preveč pregibati, vsled česar se jim pusti bolj ožji prostor za pašo. Pitanje se navadno izplača le tedaj, če se kokoši prodajajo na vago in ne po kosu.

Razen dobre odbire živali za pleme, pravilne vzgoje in pravilnega krmljenja, je zelo važna za uspeh kokošjereje oskrba kokoši. Kokoš je zelo občutljiva in tudi pogine večkrat vsled nepravilne krme, slabe pitne vode, vsled mokrote, mraza in prepriha, vsled nesnage v hlevu in vsled mrčesa. Ravno tako je zelo občutljiva proti vročini v poletju in pogine pri 42° C toplote. Brez dobre oskrbe ne smemo računati na uspehe, ampak na zgubo. Vsled tega moramo skrbeti, da imajo kokoši zdrav, zračen, suh, ne pregorak in ne premrzal hlev (kurnik), dovolj prostora za pašo in sicer najmanj 10 m² na grlo, razen tega manjši, suh prostor, ki je izkopan 15 cm globoko in zasut s peskom ali s suhim pepelom, da se more kokoš okopati in očistiti mrčesa. Prostor za pašo mora biti zasajen z drevjem ali grmovjem, da imajo kokoši poleti senco.

Vsaka gospodinja bi morala imeti poseben kurnik, kajti držati kokoši v neprimernih prostorih ali v govejem hlevu je nezdravo. Kurnik ne stane dosti, ker se ga zgradi iz lesa in ker se rabi za vsakih 10 kokoši le 1.5 m² talne površine. Zgradi se ga iz tramov in desk. Deske morajo biti debele najmanj 2 cm, pooblane in namazane na obeh straneh z karbolinejem, da trajajo več časa. Stene so votle in prazne (zračna izolacija) ali pa se nasuje v stene čist pesek ali drobno zdrobljeno šoto. Tla so lahko iz zemlje, vendar morajo biti dobro zbita; najboljša tla pa so iz opeke. Stene strehe morajo biti tudi izolirane, pokrite z lepenko, šindelni; najboljša, a dražja je streha iz azbestnega škrlilja „Salo-

nit." Navadna opeka ali pločevina ni dobra, ker je hlev, pokrit s tako streho, po zimi premrzel, poleti prevroč. Kurnik naj bode toliko velik, da ga morejo kokoši po zimi ogreti z lastno telesno toploto, da se ga lahko očisti in da ima dovolj zraka in luči. Palice za čepenje naj bodo vse v isti višini; ako so v različni višini, se kokoši pulijo med seboj za višji drog, razen tega višje čepeče kokoši zamažejo s svojim blatom nižje stoječe. Te palice naj ne bodo okrogle, ampak ploščnate in sicer široke 5 cm, debele 3 cm. Pritrjene naj bodo ob steno tako, da se jih lahko sname, ko se jih mora očistiti. Kokoš mora imeti na palici vsaj 20 cm prostora, tako da stoji na 1 m dolgi palici 5—6 kokoši. Razdalja med palicami naj bode 40 cm, a nad palicami do strehe vsaj še 60 do 80 cm prostora. Palice za čepenje naj bodo pritrjene ob steno v višini 1 m od tal, a 40 cm izpod palic, torej 60 cm nad tlom naj bodo pritrjene deske za odpadke kokoši; pritrjene naj bodo na način kakor palice, namreč, da jih lahko snameмо in očistimo. Da se deske ne zamažejo preveč in da se jih ne prime blato kokoši, se priporoča nastlati na deske steljo. Vsaka stelja je dobra, le žaganje ne.

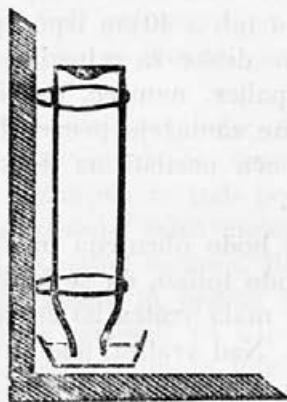
Vrata kurnika naj bodo obrnjena proti jugu ali jugozapadu. Visoka in široka naj bodo toliko, da se lahko stopi v kurnik. Pri tleh morajo imeti vrata mala vratca 25 cm širine in 25 cm višine, ki se dajo lahko zapreti. Nad vratmi, pod streho pustimo okno, široko 30 in visoko 30 cm, z mrežo in z malimi vratci, da lahko okno zapremo. Za odtok slabega zraka po noči iz kurnika napravimo na levi in desni strani nad vratmi, malo višje od okenca po eno odprtino, v presegu 4 cm. Tak kurnik z izoliranimi stenami je pozimi gorak in v poletju dovolj hladen. Zelo dobro je, če se tudi gnezda za nesenje jaje postavi v kurnik in sicer ob drugih stenah. Gnezda naj bodo iz lesa, 30 cm od tal, široka, dolga in visoka po 40 cm. Za 4 kokoši je dovolj eno gnezdo. Umevno je, da se mora v kurniku postaviti k palicam za čepenje lestvica, da morejo kokoši do njih. Ako so tla iz zemlje, se pokrijejo s steljo. Zelo dobra stelja so igle smreke ali brinja, ker je antiseptična, to je: preprečuje plesnivost in gnjilobo v hlevu.

Kurnik mora biti vedno čist; pri manjšem številu živali je izčistiti gnoj vsakih osem dni, pri večjem številu vsak tretji dan. Vsako spomlad in vsako jesen se mora kurnik pobeliti in dodati apnu $1\frac{1}{2}$ liter lizola na 100 l. Ravno tako se mora očistiti vse notranje lesene dele, palice, deske za blato, lestvico, gnezda z 1%

lizolovo raztopino. Ako se pojavi kužna bolezen, je bolne živali takoj odstraniti in kurnik na novo razkužiti.

Steljo v gnezdih se mora takoj menjati, ako je umazana, ravno tako steljo na tleh. Okence naj bode po dnevi odprto. Prostor za peščeno ali pepelno kopelj naj se posuje z mrčesnim praškom, da v slučaju, če je ena kokoš polna mrčesa, se ga ne nalezejo tudi druge kokoši.

Voda mora biti vedno čista kakor tudi posoda za vodo. Dobro posodo za vodo si lahko sami napravimo: Ako napolnimo steklenico od pive ali kisle vode z vodo, zamašimo odprtino steklenice in jo obrnemo in postavimo na krožnik ter nato odpremo odprtino, bodemo opazili, da bode iz steklenice odteklo le toliko

vode, dokler bode krožnik napolnjen do dveh tretjin, nakar se bo voda ustavila. Ako bodemo odvzeli vode z večjo žlico iz krožnika, bode zopet toliko vode doteklo, kolikor smo jo odvzeli. Ako si napravimo še eno stojalo iz dveh desk, da na eni visi steklenica, na drugi pa stoji krožnik pod steklenico, imamo najbolj pripravno posodo za vodo. Te dve deski zbijemo skupaj na koncih tako, da stoji ena navpično na drugi. Stoječi deski pritrdimo pod vrhom obroč iz močnejše železne žice, ki ima isti prerez kakor steklenica; nižje pritrdimo drugi, ožji obroč, ki ima isti prerez kakor vrat steklenice. Skozi ta dva obroča postavimo steklenico, napolnjeno z vodo, na ležečo desko pa malo, plitko skledico. Steklenica se ne sme dotikati dna skledice, ampak mora viseti pol centimetra nad dnem. Taka posoda je zelo pripravna, ker ni treba večkrat na dan menjati vode, ampak le enkrat na dan in ker ostane voda vedno čista. Kakor moramo vsak dan očistiti posodo za vodo, ravnotako moramo vsak dan osnažiti koritca ali posodo za krmo.

Zelo važno za dobičkanosnost kokošjereje je varstvo živali pred boleznijo in pred mrčesom. Najboljše preprečevalno sredstvo je največja snažnost pri vsem in dobra oskrba. Slabi, nezdravi prostori, v katerih prenočujejo kokoši, so vzrok prehlajenja, nahoda, revmatizma, griže, pike, zmrzlin in pospešujejo razširjenje kužnih bolezni. V dobrih in zdravih, večkrat razkuženih hlevih se te bolezni ne bodo pojavile. Z razkuževanjem hleva bomo uničili mnoge vzroke bolezni in zalego mrčesa, kakor n. pr. bolhe, uši, pršice, stenice, klope. Pršice so vzrok razpokani koži na nogah, neka glivica je vzrok hrastam na grebenu. Golobom in pticam naj se ne dovoli, da se mešajo med kokoši, ko se jim daje krma, kajti ravno golobi in ptice so prenašalci mrčesa. Zelo važno je, da imajo kokoši dovolj prostora za pašo in pregibanje, ker na paši dobijo več svežega zraka, se boljše razvijajo in so odpornejše proti boleznim. Tudi nesnost jajc je večja, ako imajo kokoši mnogo prostora za pašo in jajca so boljše oplojena. Voda mora biti kokošim vedno na razpolago, po zimi ne premrzla, ker lahko dobijo kokoši grižo.

Končno omenjam, da je za izboljšanje kokošjereje v mnogih slučajih potrebno izboljšati domače pleme z drugo boljšo pasmo. Ne priporočam s tem uvajanja tuje pasme, ampak boljše pasme, ki je pri nas udomačena in ki odgovarja našim razmeram na deželi. Mislim, da bi se pri nas, posebno v ljubljanski oblasti s koristjo uvedlo in razširilo štajersko kokoš, ki je navajena na naše razmere, ki je dobra jajčarica, dobra valilka in izvrstna za meso. Kokoš tehta 2.3 kg, petelin 3.2 kg, povprečna nesnost jajc na leto 139, povprečna teža jajca 60.9 g. Ta kokoš je za naše kraje najbolj primerna in jo vsem gospodinjam na deželi priporočam.

K. Kraepelin-S. Brodar:

Po gozdu in polju.

(Dalje.)

Janko: Glej no, že pod prvo rušo, ki sem jo privzdignil, tiči nekaj majhnih hroščev. Kako urno tekajo in svetijo se kakor medenina! In kako bulijo z očmi!

Dr. Erjavec: To je mal brzec, *Notiophilus* po imenu. Ni ga težko najti, ker je tudi pozimi zelo živahen. Ali onega sivega, podolgastega rilčkarja si pa le srečno prezrl.

Branko: Zelo mično polonico že imam in tu so kar štiri bube od metuljev hkrati!

Dr. Erjavec: Ali so velike?

Branko: Ne! Precej majhne, zelenkasto rjavkaste.

Dr. Erjavec: Zdaj sem si že na jasnem.

Stanko: Hej, tu je velik brzec, pravi Carabus, vijoličasto obrobjen.⁶¹ In zraven navadna mesarska muha, ne, zapljunkarica z rdečimi očmi, sivobela in črnoprogasta, kot bi imela šahovnico na zadku. — Ojej! Tudi velik sršen leži tu v jami; samo z nogami brca nekoliko, drugače je ves odrevenel. Mislim, da ga lahko brez strahu vzamem v roke.

Dr. Erjavec: Le nič se ne boj! Če boš parkrat pošteno dihnil vanj, bo postal že bolj živ. Stara sršenova samica je. Pravil sem vam o njih že lansko poletje; od vsega mnogoštevilnega sršenjega ljudstva ostanejo žive samo samice. Pod mahom prezimijo in za plode spomladi zopet nov zarod.

Janko: O, kaj vse sem jaz zopet našel! Črne majhne brzce z rumenimi nogami,⁶² ki so silno urni, nekrilato drevesno stenico⁶³ in velikega hrošča roparja.⁶⁴ Rjave pokrovke ima in medenožolte pikice na zadku. — Glejte, tu je pa celo pravi povodnjak!

Dr. Erjavec: Nič čudnega, Janko, tudi ti se počutijo pod mahom mnogo boljše kot v ledenomrzli vodi. Le zbirajte pridno v vaših stekleničicah vse, kar vam pride pred oči; če kaj posebnega najdete, me pa kar pokličite.

Branko, čez nekaj časa: Mislim vsaj, da imam sedaj res nekaj posebnega: veliko kosmato gosenico, ki se je zvila v kolobar. Navadnega kosmatinca gosenica to ni, dlačice so precej preredke. Vsa pisana je.

Stanko: Tu je prav taka; rjavkasta je in belo progasta. Spre-daj ima med obročki po eno temnožametno pego.

Dr. Erjavec: No, zdaj je vse v redu; prej ko sem ugledal te lepljive obroče, sem si koj mislil. Ali se vi ne morete domisliti, katera gosenica bi to bila?

Branko: Na vsak način gosenica kakega prelca. —

Dr. Erjavec: Tako je! In sicer borovega prelca.^{64a} Škodljive so zlasti starim 60—80 letnim gozdom, ki jim igle oberò do golega.

Stanko: Zakaj se pa te gosenice še niso zabilile? Zima je vendar že precej pri kraju, ali leže tako v zemlji že od jeseni?

⁶¹ Carabus violaceus.

⁶² Calathus.

⁶³ Pyrrhocoris apterus.

⁶⁴ Staphylinus caesareus.

^{64a} Gastropacha pini.

Dr. Erjavec: Dobro si uganil, že od jeseni. Toda zabulile se še dolgo ne bodo, saj so šele napol dorastle. Ogromne množine igel bodo še prej požrle, predno postanejo tako velike, da se zapredejo.

Branko: Oj, zdaj mi je vse jasno! Kakor hitro napoči nekoliko bolj spomladansko vreme, splezajo iz svojih zimskih bivališč po deblih navzgor, da bi se nasitile. A gozdarji to dobro vedo in jim z lepljivimi obroči zastavljajo pot.

Dr. Erjavec: Prav tako. Ko bi ne bilo te previdnosti, bi ta lepi gozd koncem junija nudil zelo žalostno sliko.

Stanko: Kje pa se zabulijo pozneje dorastle gosenice; ali se podajo zopet v mahovje?

Dr. Erjavec: Ne, moj dragi. Te navade prelci običajno nimajo; velika večina obesi svoje lepe, goste zapredke kar na deblo in veje ter se tam preobrazi. Tako tudi borov prelec. Če imate količkaj dobre oči, lahko opazite njegove lanske sive zapredke napol skrite za skorjo skoro vsakega debla.

Stanko: Takoj jih poiščem! — Resnično, tu na tem drevesu tičita kar dva. Toda v njih sta le še prazna mešička, metulja sta že izlezla. — Tu je nekaj, kar sem že videl pri gosenicah kapusovega belina! Glej, oče; stara posušena gosenica je napol zakrita od lubja, okrog nje pa vse polno majhnih rumenih zapredkov najezdnikov. A tudi ti so vsi prazni in zgoraj odprti.

Dr. Erjavec: Lepo, Stanko, da jih ne smatraš zopet kakor poleti za goseničja jajca! Ta pojav, ki bi ga najbrž lahko zasledili na slehernem drevesu, nam priča, da so bili mali najezdniki že zadnje poletje zelo pridno na delu; gozdarjem so temeljito pomagali zatiravati škodljivce.

Branko: Čudim se, da prežive še nedorastle gosenice borovega prelca vso zimo v zemlji. Vedno sem mislil, da od metuljev prezimijo samo jajčeca ali pa bube.

Dr. Erjavec: Ej, to pa se zelo motiš, Branko. Še danes zjutraj sem vas opozoril na goseničja gnezda zlatoritke doma v vrtu. Če natančneje opazujemo, kako prezimijo metulji, nas preseneti dejstvo, da prezimita dve tretjini vseh srednjeevropskih velikih metuljev kot gosenice vseh starosti. Dobra četrtina prebije zimo zabubljena in le od malo vrst prezimijo jajca.

Janko: Metulji torej vsi z zimo poginejo?

Dr. Erjavec: To pa ne. Koprivar, rumenjaki, pavlinček in še nekateri si poiščejo dobro skrivališče ter nas že v prvih toplih pomladnih dneh presenetijo s svojim frfotanjem.

Stanko: Ako sem prav razumel, prezimijo metulji lahko v vseh štirih svojih razvojnih stopnjah, kot jajca, gosenice, bube in popolne žuželke.

Dr. Erjavec: Tako je. Čudno je le, da se najbližji sorodniki v tem oziru često zelo ločijo. Danes zjutraj ste videli jajčeca našega prstničarja, ki spada v isto družino kot borov prelec. Od tega pa smo našli ravnokar napol dorastle gosenice. Tretjega sorodnika, brezovega prelca,⁶⁵ katerega gosenice se zapredajo v velikih gnezdih na češnjah in brezah, bi dobili ta čas kot bubo v zapredku. Seveda moramo poznati v vsakem posameznem primeru ves razvoj žuželke, predno z gotovostjo lahko določimo, v kateri razvojni stopnji jo naletimo v različnih letnih časih.

Branko: Ali velja vse, kar si nam sedaj povedal o metuljih, tudi za vse druge žuželke? (Dalje prih.)

Stanko Učenikov:

Gorjančev Jože.

(Dalje.)

Preskočimo dva meseca, ki sta potekla od ustanovitve društva, in pogledjmo, če smo se motili, ko smo prorokovali, da bo novoustanovljeno društvo središče vsega družabnega, kulturnega in gospodarskega življenja v svojem okolišu. Res je, da je doba dveh mesecev tako zelo kratka, da se bo morda kdo začudeno vprašal, kaj pa naj tako novo društvo v prvih dveh mesecih stori. Saj moramo biti zadovoljni, če je prebrodilo začetne težkoče, si preskrbelo društveno sobo, si izprosilo oblastveno odobritev društvenih pravil, nakupilo potrebne društvene knjige in druge pisarniške malenkosti, nabralo gotovo število marljivih članov in pripravilo vse, kar je potrebno za resno društveno delovanje. Pritrditi moram temu naziranju, kajti začetek je težaven in mnogo društev, ustanovljenih v najrazličnejše namene, ne pride niti preko tega, ker že prej umre. Naše društvo pa je rodila nujna potreba stanovske organizacije in vsestranske izobrazbe naše kmetske mladine. S tem je bila društvu zagotovljena naravna gonilna sila, ki je predpogoj napredku vsakega društva. Vrhu tega so prevzeli glavno delo v društvu mladi ljudje, polni navdušenja in dobre volje ter oboženi — kar je zelo važno — z ljubeznijo do stvari in neomahljivo

vztrajnostjo. Zato se pa brez strahu lotim opisa uspehov, ki jih je doseglo društvo že v prvih dveh mesecih, ker vem, da so ti uspehi za začetek zelo lepi in dokazujejo, kaj se da tudi v tako kratki dobi storiti.

Predvsem prosim dragega čitatelja, naj se potruzi z menoj do društvene sobe. Da nama ne bo med potjo dolgčas, mu hočem na kratko razložiti, kar se mi zdi potrebno, da mora vedeti za razumevanje tega, kar bo sledilo.

Izvoljeni odbor je smatral za svojo prvo dolžnost, da privadi društvene člane društvenemu življenju. Zato je bil potreben društven prostor. Najeli smo prostorno sobo v hiši Pekove Neže, ki nam jo je odstopila proti majhni najemnici. Ker je bila soba v zanemarjenem stanju, jo je društvo osnažilo in preslikalo, napravilo še eno okno, da je soba dovolj svetla, ter si nabavilo potrebno sobno opremo. Izdatki so bili precejšnji, blagajna še šibka, zato je odbor najel nekoliko posojila pri društvenih članih. Ko je bilo to v redu, smo poskrbeli za nabavo nekoliko listov in tovariš knjižničar je uredil knjižnico, ki je že 14 dni na razpolago društvenim članom. Za prvi začetek šteje komaj 78 knjig, ki jih je dobilo društvo potom nabiranja v dar, prav gotovo jo pa bomo kmalu pomnožili vsaj še na enkrat toliko. No, dragi bralec, sedaj pa sva že pred društveno sobo. Skozi glavna vrata stopiva v vežo, kjer takoj zapaziva na prvih vratih desno tablico z napisom „Društvo kmet-skih fantov in deklet v Z.“

Vstopiva. Ravno je končana predzadnja vaja za Finžgarjevo igro „Veriga“. V društveni sobi ostane nekaj članov, da določijo še nekatere podrobnosti za javno uprizoritev, ki se bo vršila na prostem za Jernejevim kozolecem. Treba bo pripraviti oder in sedeže. Glavno skrb tvori oderska oprema. Zato se obrne odbor s pismeno prošnjo na bližnje društvo v B.:

Bratskemu društvu kmet-skih fantov in deklet

V

B...

Naše društvo priredi drugo nedeljo Finžgarjevo igro „Veriga“. Ker še nimamo svojega odra, vrši se igra na prostem, kjer si bomo postavili zasilen oder. Rabimo pa odersko opremo, kulise, zastore itd. Ker nam je znano, da ima Vaše društvo bogato odersko opremo, obračamo se tem potom na Vas s toplo prošnjo, da nam isto, v kolikor je potrebna za uprizoritev igre, posodite. Prepričani smo, da bode te to radevolje storili in nam tako pomagali do uspeha prve naše javne prireditve. Pričakujemo Vašega odgovora, nakar pošljemo k Vam dve to-

variša z vozom, ki se bodeta z Vami v podrobnostih dogovorila in odpeljala opremo. Takoj po igri Vam jo v nepoškodovanem stanju vrnemo.

Obenem Vas že danes vljudno vabimo, da se udeležite po možnosti naše prireditve in jo, ker ste v tem izkušenejši, ocenite.

S kmetскими pozdravi!

Predsednik:

Tajnica:

Ko so se pogovorili še o drugih delih, ki so v zvezi s prireditvijo in si vse delo lepo razdelili, so večinoma odšli, ostali so še tovariši predsednik, tajnica in knjižničar. Z njimi preglejmo, kaj in kako so delali in delajo.

Na veliki mizi leži nekaj dnevnikov in tednikov, dalje par naših leposlovnih in strokovnih mesečnikov. Tajnica mi da v pogled beležnico društvenega dela. Vsak teden članski sestanek, predavanje in razgovor, dvakrat na teden gledališke vaje; odbor ima svoje redne seje vsakih 14 dni, izredne po potrebi. Propaganda za naš tisk je dobila v osebi tovarišice Milke najboljšo moč. Pridobila je že 32 novih naročnikov „Grude“, sedaj nabira naročnike za „Kmetijsko Matico“. Tovariš knjižničar mi pokaže knjižnico. Lepo urejene knjige. V prvem oddelku leposlovno čtivo, v drugem strokovno in poučno. Točno vodi seznam izposojenih in vrnjenih knjig. Izposojevalni rok je 14 dni. Blagajniška knjiga kaže sicer — kakor smo že omenili — nekoliko dolga, vendar je vrednost nakupljenega pohištva mnogo večja. Hvalevredna je požrtvovalnost članov, da so sami po svojih močeh posodili društvu potrebno svoto ter tako preprečili izdatke za obresti. — Sestavljen je tudi že pevski odsek, ki prične z vajami na jesen.

Zadnjo nedeljo je 23 društvenih članov obiskalo prireditev bratskega društva v K. in se pri tej priliki dogovorilo, da bodo 8 dni po prireditvi igre „Veriga“ v domačem kraju gostovali z isto igro v K. Čisti dobiček si društvi razdelita. Na predlog tovariša Jožeta bodo skušala vsa društva z bližnje okolice, 6 po številu, privediti skupno veselico koncem meseca avgusta. Nastopijo s pevskim in tamburaškim zborom, s kratkim nagovorom, eno enodejanko, nato pa se bo vršila prosta zabava. Izvedba se je prepustila meddruštvenemu odboru, ki se je v to svrhu sestavil.

In vse to je šele — začetek. Vsi društveni člani pa komaj čakajo, da pride pozna jesen, ko se bo razvilo pravo življenje: javna predavanja, tečajji itd., ko bodo prisostvovali in sodelovali tudi starejši, ko bo tvorila cela občina eno veliko družino, trudečo se za korist in napredek vseh občinarjev.

(Dalje prih.)

RAZGLEDI

Organizacija.

Vsem društvom! Bliža se čas občnega zbora Zveze društev kmetjskih fantov in deklet. Vsako društvo bo moralo podati poročilo o svojem delu v preteklem letu, točen obračun bo morala podati Zveza sama. Zato je naša dolžnost, da skrbimo za lepo bilanco. Še je čas, da v nekaterih stvareh izboljšamo naše uspeh. Predvsem ne pozabimo na nabiranje novih naročnikov za naše glasilo „Grudo“ in na razprodajo srečk naše loterije. Po delu bomo sojeni!

Zborovanje kmetjske mladine se vrši v nedeljo, dne 2. maja t. l. v Celju. Ob enem se vrši tam tudi seja Glavnega odbora Zveze društev kmetjskih fantov in deklet, ki bo zadnja pred občnim zborom. Pozivljamo predvsem kmetjsko mladino Spodnje Štajerske, da se zborovanja v čim večjem številu udeleži. Vožnja na zborovanje in nazaj bo polovična.

Vsako nedeljo se po gostilnah poliva vino po mizah. Nobenemu ni žal denarja, ki ga na ta način zavrže. Kmetjska mladina, ali res hočeš sprejeti na svoje čisto čelo grd madež, ki bo pričal, da si imela vedno dovolj sredstev za pijančevanje, nikdar pa za svojo izobrazbo?! Bodi trezna v mladosti, da se ne boš kesala v starosti! Spij na mesec samo četrt vina manj, pa že lahko plačaš „Grudo“!

Loterija Zveze društev kmetjskih fantov in deklet ima žrebanje 1. oktobra t. l. Glavni dobiček znaša Din 10.000. Cena posamezni srečki Din 5. Ali si že kupil srečko? Koliko srečk si že prodal med svojimi znanci in prijatelji? Ali ne veš, da je dolžnost vsakega pristaša kmetjske misli da podpira na ta ali drug

način našo borbo za osamosvojitve našega kmetjskega ljudstva? Če še nisi storil, stori čimprej svojo dolžnost in piši v Kolodvorsko ulico 7 v Ljubljano dopisnico, s katero naročiš srečke, ki jih nato razprodaš v svojem kraju. Ne odlašaj!

Poročilo o slovanskem agrarnem seminarju izda Zveza slovanske kmetjske mladine tekom dveh mesecev v obliki knjige, ki bo vsebovala med drugim vse glavne referate v jezikih, v katerih so bili podani. Tudi Jugoslovani bomo zastopani. Ko bo knjiga izšla, spregovorimo obširnejše.

Kmetijska praksa. Tudi letos je preskrbela bratska organizacija češke kmetjske mladine nekaj mest za naše tovariše, ki želijo izpopolniti svojo izobrazbo na vzornih posestvih naprednih češkoslovaških posestnikov. Žalibog so naše oblasti preprečile nekaterim tovarišem udeležbo, ker jim niso dale dovoljenja za potovanje iz države. Marsikdo, ki bi pa lahko šel, se za stvar ni zanimal, ker še vedno ne zna ceniti strokovne kmetijske izobrazbe. Upajmo, da bo prihodnje leto tudi v tem oziru boljše.

Ženstvo.

Kako ohranimo meso sveže? Meso, ki ga hočemo dalje časa ohraniti, ne smemo pustiti ležati, temveč ga moramo obesiti, da prosto visi v zraku in se ne dotika niti stene niti drugega kosa mesa. V poletju se često uporablja omara z ledom, po zimí pa se pusti meso zunaj zmrzniti. Res je, da se zmrznjeno meso lažje ohrani, res pa je tudi, da se tako meso, kakor hitro se odtaja, pokvari. — Pri stalni toploti pod 0° ohrani se meso po zimí, če visi prosto v zraku, tudi 8 dni; zlasti divjačina pridobi na ta način na okusu. Spomladi in v jeseni se meso še vzdrži po par dni, medtem ko zgubi v poletju, zlasti pri nevilhtah, svojo svežost že drugi dan, tretji dan pa že zapade gnitju. — Skušnja uči, da se skrbno pripravljeno in dobro izkrav-

ljeno meso dalje ohrani sveže kot ono, ki ga je pripravil mesar, od katerega bi morali želeti malo več čistoče. Da se goveje in svinjsko meso vzdrži več časa kakor telečje, je znano.

Izborno sredstvo, da se ohrani meso več dni sveže, je raztopina borove kisline (1 del borove kisline in 50 delov vode). Omoči se meso s to tekočino in obesi; če se potem odreže kos mesa stran, je treba omočiti tudi novo nastalo ploskev. Lahko se tudi zavije meso v platnen prt, ki se je prepojil z omenjeno raztopino, tesno zaveže in položi v plitvo skledo. Če se odreže kos mesa, se to ploskev z raztopino namoči in s prtom zopet skrbno zavije. Tako meso se mora neposredno pred uporabo dobro oprati.

Pomenki in nasveti.

Brezalkoholna uporaba grozdja in sadja. Kako sadje in grozdje tako uporabiti, da bo v popolni meri služilo ljudski prehrani, ne pa zastrupljevanju potom alkohola, je problem, ki ga rešujejo strokovnjaki že leta in leta. Kakor v drugih strokah, napreduje znanost tudi v tej panogi. V Ameriki, Nemčiji, Franciji, Švici in drugih naprednih državah je o brezalkoholni uporabi poučena vsa javnost in se z vedno večjo vnemo oprijema praktičnih, preizkušenih metod. Brez pravihne rešitve tega aktualnega problema je vsako stvarno treznostno gibanje — o katerega upravičenosti posebno pri nas nihče več dvomiti ne more — v praksi zelo otežkočeno, celo onemogočeno, posebno v krajih, kjer je sadjarstvo in vinarstvo močno razvito in nudi enega izmed glavnih virov dohodkov. Ravno vsled zanemarjenja gospodarske strani treznostne akcije je gibanje zadelo ponekod na odpor sadjarjev, vinogradnikov, posebno pa gostil-

ničarjev. In vendar ne sme in ne more biti treznostno gibanje naperjeno proti nobeni izmed teh panog; treba je le pridelke tako uporabiti, da ne bodo ogrozili ljudskega zdravja in morale, šli v izgubo, temveč v resnici služili ljudski prehrani!

Da se nudi vsem interesentom (kdo bi se za to vprašanje ne zanimal?) poučiti se vsestransko o tem problemu, namerava prirediti osrednja zadruga „Brezalkoholna Produkcija“ v Ljubljani o priliki velesejma (od 1. do 6. julija t. l.) poseben tečaj, na katerem se bodo izčrpno (teoretično in praktično) popolnoma objektivno obravnavali vsi raznovrstni načini konzerviranja (vkuhanje, sočivja, jagodičevja, sadja, sušenje, pridelovanje raznih sokov, brezalkoholnega mošta in vina v domačem gospodarstvu in v večjih obratih, ohranjanje svežega grozdja itd. itd.)

Tečaj je namejen v prvi vrsti gospodarskim strokovnjakom, okraj. eko-

nomom, voditeljem(icam) raznih zavodov, gospodinskih tečajev: duhovnikom, učiteljem(icam), županstvom, gostilničarjem, sadjarskim, vrtnarskim in treznostnim organizacijam, zadrugam in kmetijskim društvom, ženskim društvom, za napredek vnetim sadjarjem in vinogradnikom, viničarjem, vsem prijateljem naravnega življenja (vegetarijancem) ter sploh vsem, ki se za to panogo zanimajo in skušajo reševati ta gospodarski in zdravstveni problem v svojem delokrogu.

Čas za tečaj je zelo primeren; ob velesejmu, ob pričetku počitnic, pred sezono!

Da se more sestaviti proračun in vse potrebno pravočasno pripraviti, mora zadruga že v naprej vedeti, na kakšno udeležbo je računati.

Preziranje od te ali one strani ideje ne bo ubilo, pač pa bo škodovalo tistim,

ki nočejo iti s časom naprej! Zato je vsak bojkot od te ali one strani le v škodo „neinteresentov“ samih in se bo isti prej ali slej sam maščeval!

Opozarjamo, da se radi velikih stroškov in obsežnih priprav tak vsestransko izčrpnih tečajev (za voditelje) v do glednem času ne bo kmalu vršil. Udeleženci tečaja, ki ga bo vodil gospodarski strokovnjak svetovnega slovesa, bodo po tem tečaju usposobljeni voditi v svojem okolišju in delokrogu take tečaje, kar bo mnogim pripomoglo do večjega ugleda in omogočilo vršiti važno kulturno delo med narodom!

Vsi zainteresirani iz cele države naj pošljejo (neobvezne) prijave čimprej osrednji zadrugi „Brezalkoholna Produkcija“ v Ljubljani, Poljanski nasip št. 10. Potem bodo dobili prijavnice in natančnejša pojasnila!

Prosveta.

Nove knjige:

Ivan Albreht: Prisluškovanje. Izdala in založila založba „Vigred“ v Ljubljani, Škofja ulica šte. 8, I. nadstropje. Našemu kmetškemu ljudstvu priljubljeni pesnik in pisatelj Ivan Albreht je zopet zbral šopek svojih pesmic in jih izdal v obliki tudi na zunaj prikupljive knjižice. Prepričani smo, da bodo naši čitatelji, predvsem pa drage bralke, pesmice z užitkom prebirali.

Mirko Pretnar: V pristanu. Izdala in založila Tiskovna zadruga v Ljubljani. Cena broširani knjigi Din 24, v celo platno vezani Din 32, poština Din 1.50. V času, ko so zbirke čiste lirike prava redkost, je izšla knjiga „V pristanu“... pesmi mladega lirika, ki nam je znan zlasti kot sotrudnik „Ljublj. Zvona“ in „Dom in Sveta“.

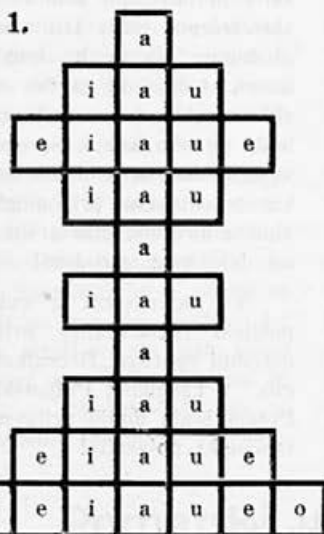
Ivan Lah: Pepeluh. Zbirka gledaliških iger. Oder, 14. zvezek. Cena 18 Din,

poština 75 par. V dramski obliki je obdelal Ivan Lah znano narodno pripovedko o očetu, ki je imel tri sinove: dva sta bila pametna, a tretji neumen. Rekli so mu Pepeluh. Ker je izpolnil očetu željo in stražil na njegovem grobu, mu je ta izročil srebrno piščalko. Z njo se mu je izpolnila vsaka želja in piščalka mu je končno pripomogla, da si je v tekmovalstvu pridobil kraljičino za ženo. — Pepeluha so igrali v Mariboru in v Ljubljani. Igra bo dobrodošla tudi za šolske odre, ki jo bodo pa mogli vpriporjati le v skrajšani obliki.

Giovanni Boccaccio: Dekameron. Druga knjiga. Prevedel dr. A. Budal. V Ljubljani 1926. Izdala Tiskovna zadruga. Cena broširanemu izvodu Din 56, v celo platno vezanemu Din 72, boljše izdaja v polfranc. vezavi Din 100, poština Din 3. — Za prvo knjigo, ki je izšla o Božiču, je izšla o veliki noči druga knjiga. Delo je namenjeno odraslim ljudem.

ŠALA IN ZABAVA

- črka
- naša pramati
- domača žival
- žensko krstno ime
- črka
- zločinec
- črka
- naše čutilo
- rastlina
- lepa lastnost

Če vpišeš v vodoravni legi pravilne besede, dobiš v srednji vrsti od zgoraj navzdol ime in priimek našega odličnega pisatelja.

2. Beseda peterih črk
 klasju pomeni smrt,
 kdor jo pa v roki vrti,
 se svojega dela veseli.
 Čitaj besedo narobe al' prav,
 isto orodje tebe pozdrav'. (K.)

3. raj - na - kov - roč - vih (Sestavi iz teh zlogov dolžnost naših čitateljev.)
 ni - no - na - bi

Za pravilno rešitev vseh treh ugank „Grude“ in člani njihovih družin, ki pošljemo 3 nagrade v knjigah. Pravico do nagrad imajo samo naročniki 8. prihodnjega meseca.

Rešitev ugank v 3. številki:

1. Stara pravda. (S. uta, omara, Dobrova, mornarica, Stara pravda, mizarstvo, tovarna, kovač, Ida, a.)
2. Lastna hvala, cena mala.

Nagrade so dobili: Marijana Kokalj, koledar); M. Babšek, Štepanja vas (Kmetijski koledar); Jožko Tomažič, Vitan, p. Sv. Bolfenk (Dohod. davek).
 Bogojina-Premurje (Stara pravda nekdej); Anton Kosi, Maribor (Kmetijski

Najboljše šivalne stroje

ima v zalogi edino le

Josip Petelinc, Ljubljana

blizu Prešernovega spomenika za vodo

znamke **Gritzner in Adler** za obrt, rodbino in industrijo. **Večletna garancija, Ugodni plačilni pogoji.** Istotam kupite najceneje galanterijo, potrebščine za čevljarje, krojače, šivilje. **Cepilne nože, škarje za obrezov. trt. Kravate, žepne robce, palice, nahrbtnike.**

Na veliko.

Na malo.

Ne pomagaj nič!

Prepričajte se!

Kar je res, je pa le res,

da se kupi najboljše trpežno blago za moške in ženske obleke **le** v domači znani trgovini pri

„Češniku“ LJUBLJANA,
Lingarjeva ulica

Največja izbira svilenih rut in šerp.

Priporočamo vsem rodbinam

Kolinsko cikorijo

izvrsten prídadek za kavo

Združene opekarne d. d.

Najtrpež-
nejše
strešno
kritje!

Ljubljana, Miklošičeva cesta 12

preje

Vidic-Knez tovarne
na Viču in Brdu.

nudijo v poljubni množini — takoj dobavno — najboljše preizkušene modele strešnikov z eno ali dvema zareza kakor tudi bobrovcev (biber) in zidne opeke. — Na željo se pošlje takoj popis in ponudba!

ZDRAVILIŠČE

ROGAŠKA SLATINA

NAJLEPŠE IN NAJBOLJ MODERNO UREJENO LETOVIŠČE
KRALJEVINE SHS.

SEZONA: MAJ - SEPTEMBER — ZIMSKA SEZONA: NOVEMBER - MARC

TEMPEL SVETOVNOZNANI ZDRAVILNI
VRELCI DONAT
STYRIA

Zdravljenje vseh želodčnih in črevesnih bolezni, bolezni srca,
ledvic in jeter.

Gene zmernе. V pred- in posezoni znaten popust. Koncertira vojaška
godba. Radio. Največja udobnost. Prometne zveze udobne.

Zahtevajte prospekte!

RAVNATELJSTVO ZDRAVILIŠČA ROGAŠKA SLATINA.